

Klinický grant

R. KOČVARA – Urologická klinika VFN, Praha

Publikováno v Referátovém výběru z urologie, 17, 1995, č.4 , s. 345 -349

Úkolem tohoto článku je seznámit české urology s významem grantu, se způsobem, jak grant získat, jak probíhá výběrové řízení, s povinnostmi, které čekají nositele grantu, to vše s cílem podpořit výzkumnou činnost na poli české urologie. (Autor je členem odborné komise vědecké rady MZ ČR pro chirurgické obory). Z 65 výzkumných projektů podporovaných Interní grantovou agenturou MZ ČR v r. 1994 byly jen dva z urologického pracoviště.

Výzkumná činnost v naší medicíně stále velmi vážne. Uvědomujeme si to všichni, kteří se snažíme prorazit aktivní účastí na některé zahraniční sympozium. Anonymní výběr při sestavování vědeckého programu nejvýznamnějších medicínských kongresů je zde určitou zárukou objektivity a vychází z kvality předkládaných výsledků. Tyto výsledky musí proto mít náležitou hodnotu, to znamená stanoven způsob, jak jsme k výsledku došli a jak jsme jej hodnotili. Teprve pak může vědecká komise sympozia hodnotit závažnost, naléhavost či originalitu předkládané práce. Je pochopitelné, že takovéto výsledky nelze získat ze dne na den, a práce na způsob: "Naše zkušenosti s určitou metodou či s léčením určité choroby ..." bez výše zmíněných kritérií nemá šanci uspět.

Těžiště vědeckého výzkumu bylo bohužel v minulém režimu přeneseno z vysokých škol a fakultních pracovišť do speciálních výzkumných ústavů (pod hlavičkou ČSAV), které byly často vyděleny ze sítě běžných poskytovatelů léčebně preventivní péče. Ostatní zdravotnická či školská zařízení plnila různé výzkumné úkoly v rámci finančně podporovaného státního výzkumu pro řešení určitých priorit našeho

zdravotnictví, dále rezortní výzkumné úkoly, jejichž financování zůstávalo jen na papíře a tomu také odpovídal chabý kontrolní systém.

Od r. 1990 se v naší republice začal vyvíjet grantový systém, obvyklý v západních demokraciích. Podmínky udělování grantů a zřízení Grantové agentury ČR je předmětem zákona č. 300/92 Sb. O státní podpoře vědeckých činnosti a vývoje technologií. Řádný výzkum s pohledem do budoucnosti se bez grantu řeší obtížně. Grant nejen zajišťuje určité finanční zázemí (investiční, materiálové, mzdové apod.), ale svým systémem opakovaných oponentur (vstupní, průběžné a závěrečné) je zárukou kvalitního projektu a odpovídajícího způsobu řešení.

V České republice existuje řada grantových agentur. Projekty související se zdravotnictvím obvykle podporují tyto agentury:

- Interní grantová agentura (IGA) MZ ČR (medicínská problematika).
- Grantová agentura ČR (obvykle kooperace medicínské a nemedicínské problematiky).
- Grantová agentura ČAV (málo medicínských témat).
- Interní grantová agentura UK.
- Fond rozvoje vysokých škol.

Protože těžiště podpory medicínského výzkumu leží na IGA MZ ČR, budu se zabývat jen touto agenturou. Od letošního roku je tato agentura otevřena všem zájemcům, bez jakéhokoliv omezení.

Projekt týkající se různé zdravotní problematiky je možno přihlásit do volné soutěže projektů. Vedle toho je vypisována soutěž o granty IGA na vypisovaná témata, jejichž řešení by mělo přinášet podklady a doporučení pro působení resortu především v oblasti zdravotní politiky.

Grantová přihláška

Grantové přihlášky jednotlivých agentur a podmínky pro získání

grantu se liší a je proto třeba si předem získat přesné informace.

IGA MZ rozesílá každý rok formuláře grantové přihlášky do jednotlivých nemocnic a ústavů, cca 1-2 měsíce před termínem odevzdání. Tyto formuláře doznávají každoročně určitých úprav a následující doporučení je třeba podle nové přihlášky upravit. Formulář grantové přihlášky má 7 částí.

1. Všeobecné informace.
2. Popis projektu.
3. Náklady projektu.
4. Informace o navrhovateli a spolunavrhovatelích.
5. Souhlas nadřízeného pracoviště (ředitelství).
6. Přehled o již přidělených či požadovaných grantech.
7. Vyjádření navrhovatele k možným oponentům.

K některým bodům podrobněji.

I. Všeobecné informace

Zde nutno uvést název projektu, hlavní řešitelské pracoviště, kterému bude grant poskytnut, jméno navrhovatele a spolunavrhovatelů, důležitý je souhrn projektu. Vedle výstižného obsahu projektu by zde mělo být řečeno, jak projekt přispěje k řešení problémů našeho zdravotnictví. Z formulace by mělo vyplynout, proč je třeba k projektu přistoupit, spíše než co je potřeba udělat.

II. Popis projektu

Tato část projektu je nejdůležitější a je nutno ji zpracovat s co největší odpovědností a péčí. Zde je nutno především uvést

- Specifické cíle projektu, čím se liší z našeho a mezinárodního hlediska, současně nutno uvést konkrétní návrh postupu, jak přispět k jejich řešení, včetně časového horizontu.
- Zdůvodnění, tj. teoretické podklady, obecné znalosti k

problematice u nás a ve světě, použité metody řešení a rámcový pracovní harmonogram.

- Předpoklady řešení – připravenost navrhovatelů, zavedené metody, rozpracované dílčí problémy, dosavadní výsledky, návaznost na jiné výzkumné projekty v ČR či zahraničí, – prostorové, personální a přístrojové vybavení řešitelského pracoviště, – dostupnost informací, – nejdůležitější literatura, kterými navrhovatel dokládá svá tvrzení.

III. Náklady projektu (rozpočet)

Potřebné prostředky investiční, které však netvoří základní vybavení pracoviště. Věcné prostředky, materiálové, služby včetně cestovného. Při sestavování těchto nákladů nutno spolupracovat s ekonomem příslušného zdravotnického zařízení. Mzdové prostředky jsou přidělovány různě podle pokynů ve formuláři, definitivní podobu je nutno konzultovat s vedoucím zaměstnaneckého odboru pracoviště.

IV. Informace o navrhovateli a spolunavrhovatelích

Zde se požaduje stručný vědecký životopis (vzdělání, hodnosti, výzkumná činnost, jiná činnost, za kterou je navrhovatel odpovědný, publikační aktivita za posledních 5 let). Základní informace o spolunavrhovatelích stejným způsobem.

V. Souhlas nadřízeného pracoviště (ředitelství)

Potvrzuje správnost údajů v části III.(náklady). Vyjádření vědecké rady. Vyjádření etické komise pracoviště. Projekt zahrnující infekční činitele a DNA technologii musí mít potvrzení o zachování pravidel bezpečnosti. Záporné vyjádření ředitele a vědecké rady nebrání podání přihlášky a jejímu projednání.

Nejčastější chyby při sepisování grantové přihlášky

- Příliš široké a obecné cíle, které obvykle nelze v časovém horizontu jednoho až tří let, na kterou se grant poskytuje, splnit a tudíž ani hodnotit. Projekty typu "Komplexní diagnostika a léčba..." nejsou výzkumem a jsou obvykle zamítány.
- V přihlášce není jasně ukázáno, čím se předpokládané výstupy liší od dosavadních znalostí u nás a v zahraničí, chybí potřebné údaje ke srovnání. Často je zmiňována jen obecná potřeba.
- Chybí metodika práce, aby komise a oponenti mohli posoudit, zda splnění cílů je reálné.
- Ekonomický rozpočet. Často bývá přehnaný a dostatečně neodůvodněný, chybí specifikace jednotlivých položek. Stejně bývají přehnané mzdové nároky, ty se totiž řídí přesnými pravidly.
- Formální chyby, překlepy, nedostatečné informace o navrhovateli a navrhovatelích.

Grantové řízení

Nutno dodržet termín podání přihlášky. Oborové komise určí 2 oponenty z ČR, případně zahraničního oponenta. Na základě oponentských posudků doporučí příslušná oborová komise pořadí jí příslušných grantových přihlášek vědecké radě a následně správní radě MZ. Konečné rozhodnutí vydá rada vlády ČR pro vědeckou činnost a vývoj technologií, která zohledňuje granty všech grantových agentur. Následně vydá vláda usnesení o uvolnění financí. Udělení grantu IGA MZ ČR je pak provedeno formou hospodářské smlouvy na řešení projektu.

Průběžná a závěrečná zpráva o řešení projektu

Zprávy nutno dodat v řádném termínu (průběžnou 1x za rok). Zprávy musí obsahovat informace o plnění projektu, o metodice, o výsledcích, srovnání s výsledky v ČR a zahraničí. Velmi významný pro hodnocení je výčet přednášek a publikací týkajících se řešení projektu. Součástí je i přehled využití finančních prostředků (u průběžné též zdůvodnění návrhu na finanční rozpočet na další rok).

Závěrem cituji některá z desatera doporučení prof. D.I.Edwardse pro získání grantu (z Bulletinu 29/90 ČSAV): Je třeba pracovat na předběžném výzkumu, začínat skromně, návrh dát přečíst kolegovi stran odborné náplně a neodborníkovi stran srozumitelnosti. Buďte kritičtí ke svému projektu a dívejte se na něj očima posuzovatelů, případně si nechte udělat externí oponenturu. Připravte se na neúspěch. K tomu dodávám, zvažte důvody odmítnutí a příští rok zkuste podat přihlášku znova.

Doc. MUDr. Radim Kočvara, CSc. je členem revizní komise České Urologické společnosti Urologické kliniky 1.LF UK v Praze a Katedry urologie IPVZ